

Sygnatura akt II C 916/21

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 lutego 2023 roku

Sąd Rejonowy dla Łodzi- Widzewa w Łodzi II Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący sędzia K. T.

Protokolant sekretarz sądowy S. Ł.

po rozpoznaniu w dniu 1 lutego 2023 roku w Łodzi

na rozprawie

sprawy z powództwa M. M.

przeciwko Skarbowi Państwa- M. S.

o zapłatę

1. oddala powództwo;
2. zasądza od powoda na rzecz pozwanego kwotę 240 (dwieście czterdzieści) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sygnatura akt II C 916/21

UZASADNIENIE

W pozwie (doprecyzowanym w pismach datowanych na 26 kwietnia, 1 lipca i 4 października 2021 roku oraz 13 czerwca 2022 roku) i wniesionym w dniu 26 kwietnia 2021 roku do Sądu Rejonowego dla Łodzi- Śródmieścia w Łodzi M. M. domagał się zasądzenia od Skarbu Państwa- Zakładu Karnego (...) w Ł. kwoty 25000 zł tytułem odszkodowania za straty moralne z tytułu niehumanitarnego, poniżającego, niewspółmiernie uciążliwego traktowania go podczas wyjazdów do wolnościowych placówek medycznych w postaci stosowania wobec niego prewencyjnych środków przymusu bezpośredniego nieadekwatnych do sytuacji w formie kajdanek zespolonych zakładanych na ręce i nogi, jak wobec przestępców działających w zorganizowanych grupach, skutkującego postrzeganiem powoda jako bandyty, którego należy się bać, narażenia zdrowia powoda na ciężki uszczerbek ortopedyczny i liczne urazy ortopedyczne poprzez zakładanie do spinania kajdanek zbyt krótkiego łańcucha, nieadekwatnego do wzrostu powoda, który krępował mu ruchy i uniemożliwiał normalny chód, poruszanie się z wysiłkiem oraz stwarza niebezpieczeństwo przewrócenia bez możliwości amortyzacji ze strony powoda. Nadto żądał zasądzenia kwoty 5000 zł tytułem bezpodstawnego stosowania środków przymusu bezpośredniego. Pozew dotyczył okresu od 22 grudnia 2020 roku do 25 czerwca 2021 roku.

(pozew k. 4-5v, pisma k. 6, 18, 19, 27 oraz 86- 91)

Postanowieniem z dnia 7 maja 2021 roku Sąd Rejonowy dla Łodzi- Śródmieścia w Łodzi stwierdził swoją niewłaściwość miejscową i sprawę przekazał do rozpoznania tutejszemu Sądowi jako właściwemu.

(postanowienie k. 8)

W odpowiedzi na pozew pozwany wniósł o oddalenie powództwa, kwestionując je co do zasady jak i wysokości oraz żądał zasądzenia zwrotu kosztów procesu.

(odpowiedź na pozew k. 35-36)

Postanowieniem z dnia 14 marca 2022 roku Sąd na podstawie art. 67§2 k.p.c. dokonał prawidłowej reprezentacji i ustalił prawidłową reprezentację Skarbu Państwa w niniejszej sprawie w ten sposób, że stwierdził, iż jednostką uprawnioną do występowania w imieniu Skarbu Państwa jest Minister Sprawiedliwości.

(postanowienie k. 55, pisma k. 41, k. 49-53, postanowienie k. 46)

W piśmie procesowym z dnia 5 kwietnia 2022 roku Skarb Państwa- M. S. podtrzymał stanowisko zaprezentowane dotychczas przez stronę pozwaną.

(pismo k. 64-64v)

Sąd ustalił:

Powód był osobą skazaną za przestępstwa przeciwko mieniu z art. 284 k.k. i 286 k.k. Posiadał podgrupę (...) i był osadzony w oddziale typu półotwartego. Powód ma (...)cm wzrostu, waży około(...) kg.

(okoliczności bezsporne)

Od 22 grudnia 2020 roku do 25 czerwca 2021 roku powód odbywał karę pozbawienia wolności w Zakładzie Karnym (...)w Ł., gdzie przebywał na oddziale szpitalnym. Powód był leczony z powodu podejrzenia atypowej infekcji dolnych dróg oddechowych. Podczas hospitalizacji nie stwierdzono u powoda obrzęków na kończynach. Powód wożony był na konsultacje do szpitali wolnościowych. Podczas przewożenia powoda na konsultacje do szpitala powód miał założone zespolone kajdanki na ręce i nogi.

(okoliczności bezsporne, dokumentacja medyczna k. 144-174)

Konwoje związane z poradami medycznymi są realizowane indywidualnie. W zakładzie karnym była praktyka polegająca na stosowaniu kajdanek na ręce i nogi w celach prewencyjnych czyli zapobieżenia ucieczce. Na podstawie instrukcji dyrektora jednostki był sporządzany druk skierowania (konwojówka), w którym wypowiadały się osoby z konkretnych dziedzin. K. dotyczyła nie tylko możliwości zastosowania środków przymusu bezpośredniego, ale w ogóle konwoju. Na druku wypowiadali się: lekarz, kierownik ochrony i inspektor oraz wychowawca. Lekarz stwierdzał, czy nie ma medycznych przeciwwskazań do zastosowania jakichkolwiek środków przymusu bezpośredniego. Każdorazowo na zleceniu kierownik działu ochrony zaznaczał jaki środek ma zostać użyty, w przypadku kajdanek czy na ręce czy na nogi czy bez. Wychowawca wypowiadał się, bo znał osadzonego. Ostateczną decyzję zatwierdzał dyrektor, która wystawiana była na podstawie decyzji lekarza, kierownika działu ochrony i wychowawcy. Zdecydowana większość konwojów jest tak zabezpieczona. Wyłącznie w sytuacji widocznej niepełnosprawności, ciężkiego stanu zdrowia, opuchnięcia kończyn odstępuje się od zastosowania jakichkolwiek środków bądź stosowane są wyłącznie kajdanki na ręce. Praktyką jest, że osadzonego w kajdankach na rękach i nogach jeden z konwojentów podtrzymuje z jednej strony pod ramię, a dowódca konwoju idzie z przodu i toruje drogę. Osadzony jest podtrzymywany lewą ręką pod prawe ramię, ponieważ konwojent ma z prawej strony broń. W pojeździe transportującym osadzeni mają założone kajdanki. Zakłada się je i zdejmuje w miejscu bezpiecznym, tj. w służbie wjazdowej i wyjazdowej zakładu karnego. Zdejmowanie i zakładanie kajdanek w miejscu publicznym wiąże się z możliwością ucieczki podczas, gdy taka czynność na terenie zakładu nie grozi ucieczką. W czasie konsultacji medycznej zdejmujemy kajdanki jedynie wówczas, kiedy tak zaleci lekarz bo jest to potrzebne do przeprowadzenia konsultacji.

(zeznania świadka J. J. k. 82v-83, zeznania świadka L. S. k. 141-141v, zeznania świadka W. S. k. 141v-142)

Niezależnie od wzrostu osadzonego jest możliwość swobodnego poruszania się w kajdankach spiętych łańcuchem. Osoba nie musi się na przykład garbić.

(zeznania świadka J. J. k. 82v-83)

Powód w okresie od 22 grudnia 2020 roku do 25 czerwca 2021 roku złożył 23 skargi na pobyt w Zakładzie Karnym nr 2 w Ł., z których tylko jedna w dniu 18 lutego 2021 roku dotyczyła stosowania wobec niego zespolonych kajdanek.

(informacja k. 108-108v, wydruk skarg k. 109-110, pismo k. 111-112, sprawozdanie k. 113-114, notatka k. 115, opinia k. 116, skarga k. 118-119)

Sąd zważył:

Powództwo podlegało oddaleniu. Podstawę prawną żądania pozwu stanowiły przepisy art. 417 k.c., 23 k.c., 24 k.c. i 448 k.c. Zgodnie z art. 417 § 1 k.c., za szkodę wyrządzoną przez niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie przy wykonywaniu władzy publicznej ponosi odpowiedzialność Skarb Państwa lub jednostka samorządu terytorialnego lub inna osoba prawna wykonująca tę władzę z mocy prawa. Dla określenia odpowiedzialności odszkodowawczej władz publicznych, obok zdarzenia sprawczego, konieczne jest ustalenie pozostałych przesłanek odpowiedzialności deliktowej, a więc szkody i związku przyczynowego. Przesłanką odpowiedzialności odszkodowawczej na podstawie art. 417 k.c. jest szkoda majątkowa w rozumieniu przepisu art. 361 § 2 k.c., jak również szkoda niemajątkowa na osobie (krzywda), podlegająca naprawieniu w drodze zadośćuczynienia pieniężnego w przypadkach wskazanych w art. 445 i 448 k.c. Przepis art. 23 k.c. przewiduje, że dobra osobiste człowieka, jak w szczególności zdrowie, wolność, cześć, swoboda sumienia, nazwisko lub pseudonim, wizerunek, tajemnica korespondencji, nietykalność mieszkania, twórczość naukowa, artystyczna, wynalazcza i racjonalizatorska, pozostają pod ochroną prawa cywilnego niezależnie od ochrony przewidzianej w innych przepisach. Zgodnie z art. 24 § 1 k.c., ten, czyje dobro osobiste zostaje zagrożone cudzym działaniem, może żądać zaniechania tego działania, chyba że nie jest ono bezprawne. W razie dokonanego naruszenia może on także żądać, ażeby osoba, która dopuściła się naruszenia, dopełniła czynności potrzebnych do usunięcia jego skutków, w szczególności ażeby złożyła oświadczenie odpowiedniej treści i w odpowiedniej formie. Zaś, na zasadach przewidzianych w kodeksie może on również żądać zadośćuczynienia pieniężnego lub zapłaty odpowiedniej sumy pieniężnej na wskazany cel społeczny. Natomiast, stosownie do art. 448 k.c., w razie naruszenia dobra osobistego sąd może przyznać temu, czyje dobro osobiste zostało naruszone, odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę lub na jego żądanie zasądzić odpowiednią sumę pieniężną na wskazany przez niego cel społeczny, niezależnie od innych środków potrzebnych do usunięcia skutków naruszenia. Przesłankami roszczeń przewidzianych w art. 448 k.c. są: bezprawne naruszenie dobra osobistego powodujące szkodę niemajątkową, czyn sprawcy noszący znamiona winy w każdej postaci oraz związek przyczynowy między tym czynem a szkodą. Na powodzie, który wywodzi swe roszczenia z przepisu art. 448 k.c., spoczywa obowiązek udowodnienia faktu naruszenia dobra osobistego, winy sprawcy naruszenia oraz związku przyczynowego pomiędzy owym zawinionym zachowaniem, a doznaną krzywdą. Bezprawność naruszenia, zgodnie z art. 24 k.c. jest natomiast objęta domniemaniem wzruszalnym. W konsekwencji ciężar dowodu, iż naruszenie dobra osobistego nie było bezprawne, a w szczególności, że zachowanie funkcjonariuszy służby więziennej było zgodne z porządkiem prawnym, obciąża w świetle z art. 6 w związku z art. 24 k.c. pozwanego. Prawo do godnego odbywania kary pozbawienia wolności niewątpliwie należy zaliczyć do katalogu dóbr osobistych podlegających ochronie. Działania naruszające te dobra mogą zatem rodzić odpowiedzialność Skarbu Państwa na podstawie art. 24 i 448 k.c.

Działanie pozwanego nie było bezprawne. Zgodnie z ustawą z dnia 24 maja 2013r. o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej do używania środków przymusu bezpośredniego uprawnienie są funkcjonariusze Służby Więziennej (art. 2 ust. 1 pkt 11 ustawy). Środków takich można używać w przypadku konieczności podjęcia działań polegających na zapewnieniu m.in. bezpieczeństwa konwoju lub doprowadzenia (art. 11 pkt 9 ustawy). Przepis art. 13 ust. 1 powołanej ustawy wskazuje wprost, że środków przymusu bezpośredniego, o których mowa w art. 12 ust. 1 pkt 1 lit. a, pkt 2-4 i 6, można użyć także prewencyjnie w celu zapobieżenia ucieczce osoby ujętej, doprowadzanej, zatrzymanej, konwojowanej lub umieszczonej w strzeżonym ośrodku, areszcie w celu wydalenia lub osoby pozbawionej wolności, a także w celu zapobieżenia objawom agresji lub autoagresji tych osób. Z kolei art. 12 ustawy w ust. 1 pkt 2 wskazuje na kajdanki: a) zakładane na ręce, b) zakładane na nogi, c) zespolone. Nadto, przepis art. 15 ust. 5 pkt 3 wskazuje, że kajdanek zespolonych lub kajdanek zakładanych na nogi można użyć wyłącznie wobec osób pozbawionych wolności. Kajdanek zakładanych na nogi używa się równocześnie z

kajdankami zakładanymi na ręce (art. 15 ust. 7 ustawy). W świetle powyższych przepisów w przypadku powoda dopuszczalne było stosowanie kajdanek zespolonych w celach prewencyjnych. Stosowanie takich kajdanek było ogólną praktyką w Zakładzie Karnym, która stosowana była także w przypadku transportowania innych osadzonych, a nie wyłącznie powoda. Nie stanowiły one przejawów niewspółmiernie uciążliwego traktowania powoda podczas wyjazdów do wolnościowych placówek medycznych. Nie były one nieadekwatnych do sytuacji, nie był zakładane powodowi bezpodstawnie. Przed transportowaniem powoda jak również każdego innego osadzonego sporządzany był na podstawie instrukcji dyrektora jednostki druk skierowania, w którym wypowiedzieli się: lekarz, kierownik ochrony i inspektor oraz wychowawca o możliwości zastosowania określonego rodzaju zabezpieczenia w trakcie konwojowania. Tym samym nie można mówić o tym, aby powód miałby być poniżany, czy w ten sposób naruszono jego godność.

Powód był osobą pozbawioną wolności, która popełniła przestępstwo. Wiąza się z tym określone konsekwencje i ograniczenia, w tym związane z transportowaniem i przemieszczeniem się osadzonych do podmiotów zewnętrznych. Z ustaleń poczynionych w sprawie nie wynika, aby powód był traktowany nieludzko czy poniżająco, nie można też mówić o stratach moralnych, za które ma odpowiadać strona pozwana. Konwoje odbywały się w asyście funkcjonariuszy, którzy towarzyszyli powodowi. W sprawie nie zostało wykazane, aby nastąpiło jakiekolwiek narażenie powoda na uszczerbek ortopedyczny. Powód złożył do akt sprawy kserokopię dokumentacji medycznej, w której brak było informacji lekarskich, aby w stosunku do powoda zaistniały przeciwskazania medyczne, wskazujące na ograniczenia powoda co do sposobu jego konwojowania. Podczas hospitalizacji nie stwierdzono u powoda obrzęków na kończynach, które uniemożliwiłyby założenie kajdanek. Nie zostało wykazane, aby długość elementu łączącego kajdanki na ręce i nogi była nieodpowiednia i utrudniała poruszanie się powodowi. Powód złożył tylko jedną skargę na stosowania wobec niego zespolonych kajdanek.

Dla przyjęcia, że doszło do naruszenia dóbr osobistych danej osoby, nie decydują jej subiektywne odczucia, lecz okoliczności, które ocenione w sposób obiektywny, przez osobę postronną, mogą wywołać u niej przekonanie, że do naruszenia takiego doszło. Oceny takiej należy dokonywać według zobiektywowanych kryteriów, gdzie decydujące znaczenie ma nie subiektywne odczucie osoby, jej indywidualne wartości uczuć i stan psychiczny, ale to jaką reakcję społeczną wywołuje dane działanie. Należy w tym przypadku zwłaszcza dodatkowo podkreślić, że Europejski Trybunał Praw Człowieka dokonując wykładni Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności sporządzonej w R. dnia 4 listopada 1950 r., zmienionej następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełnionej Protokołem nr (...) (Dz.U. 1993 nr 61 poz. 284 z późn. zm.), stwierdzał, że dla uznania, iż nastąpiło naruszenie praw osadzonego, konieczne jest uznanie, że cierpienie i upokorzenie muszą w każdym razie przekraczać nieunikniony element cierpienia wpisanego w pozbawienie wolności, aby stanowiły naruszenie tego przepisu. Nie można bowiem pomijać dla oceny naruszenia dóbr osobistych powoda faktu przebywania w warunkach pozbawienia wolności. Strona pozwana nie może ponosić odpowiedzialności tylko za subiektywne odczucia i subiektywne twierdzenia powoda wskazujące, że powinien być traktowany inaczej, że określone przepisy prawa nie powinny lub powinny być w stosunku do niego stosowane, że powinien przebywać w innych warunkach o wyższym standardzie, czy też że jego żądania powinny być realizowane dokładnie w taki sposób jak chce tego powód. Okoliczność, że powód nie akceptuje określonych ograniczeń wynikających z bycia osobą osadzoną i tego, że osoby osadzone posiadają czy stosuje się do nich ograniczenia i środki jakie nie dotyczą osób, które przebywają na wolności, nie stanowi podstawy do uwzględnienia jego roszczenia. Działania strony pozwanej i funkcjonariuszy Zakładu Karnego (...) Ł. były realizowane zgodnie z prawem i w jego granicach. Z zebranego w sprawie materiału dowodowego wynika, że nie miało miejsce bezprawne naruszenie dóbr osobistych powoda. Nie zostały zatem spełnione przesłanki, które skutkowałyby ponoszeniem odpowiedzialności w niniejszej sprawie pozwanego. Powództwo podlegało więc oddaleniu w całości.

O kosztach procesu orzeczono na podstawie art. 98 k.p.c. zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik postępowania. Powód przegrał proces w całości. Zasądzona od powoda na rzecz pozwanego kwota 240 zł stanowi wynagrodzenie wynikające z § 8 ust. 1 pkt 26 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za radców prawnych.